

ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΓΕΝΩΝ

Πλησιάζει η παραμονή των Χριστουγέννων....

Για τον Τηλέμαχο ήταν πάντα η πιο ωραία μέρα του χρόνου και την περίμενε με ανυπομονησία. Αυτή τη χρονιά αισθάνεται ότι δεν είναι πια μικρός. Σε δύο μήνες θα γίνει δέκα χρονών και έχει ένα προαίσθημα ότι κάτι διαφορετικό θα του συμβεί φέτος...

«Είναι Πέμπτη. Δεν είναι όμως μια οποιαδήποτε Πέμπτη του Δεκεμβρίου», σκέφτεται ο Τηλέμαχος. «Είναι προπαραμονή Χριστουγέννων. Έχω κάνει ό,τι μπορούσα για τον στολισμό των Χριστουγέννων, την πιο αγαπημένη μου εποχή μέσα στο χρόνο. Τώρα είμαι ξαπλωμένος στο κρεβάτι μου, μες στη σιωπή. Νοιώθω σχεδόν σαν να έχω παραλύσει από την κούραση και χαζεύω μια κάρτα που βρήκα στο γραφείο του μπαμπά μου...

*...Την έχει φέρει από το ταξίδι που
έκανε στο Παρίσι πριν γεννηθώ
εγώ. Μου άρεσε από την πρώτη
στιγμή που τη βρήκα και την
κράτησα στα πράγματά μου, γιατί
είναι όλα σκεπασμένα από το
χιόνι. Δεν μπορώ να φανταστώ τα
Χριστούγεννα χωρίς χιόνι και εδώ
στο Μόναχο δεν έχει χιονίσει
ακόμη...»*

Περιμένοντας
τον Άγιο Βασίλη...

«...Την ώρα που βρίσκομαι εκεί και σκέφτομαι, ακούω ελαφριά βηματάκια στις μύτες πάνω στο ξύλινο πάτωμα. Γυρίζω για να δω. Είναι η Ιφιγένεια, η μικρή μου αδελφή.

«Γειά», μου λέει σιγανά.

«Γειά», της λέω και εγώ σιγανά.

«Ούτε και εσύ μπορείς να κοιμηθείς;»

«Όχι, σκέφτομαι τα Χριστούγεννα.»

«Α!» είπα. «Και εγώ αυτό σκέφτομαι.»

«Μπορώ να κοιμηθώ εδώ;», μου λέει.

«Ναι, βέβαια», της απαντώ.

Η Ιφιγένεια χώνεται κάτω από τα σκεπάσματα. Στριμώνχεται δίπλα μου. Μυρίζει γάλα και τα χεράκια της είναι γεμάτα χρώματα. Τα κοντά της μαλλιά μου γαργαλούν τη μύτη. Ακούω την ανάσα της να γίνεται όλο και πιο σιγανή και τελικά ρυθμική. Την πήρε ο ύπνος. Εκεί, έχοντας στην αγκαλιά μου την μικρή μου αδελφή, με τα μαλλιά της να μου γαργαλούν την μύτη, αποκοιμήθηκα και εγώ.

Η Ιφιγένεια κοιμόταν βαθιά όταν ξύπνησα μέσα στο βράδυ. Είναι προπαραμονή Χριστουγέννων, σκέφτομαι, και όλα μπορούν να συμβούν... Κοιτάω έξω από το παράθυρο και βλέπω κάτι. Έναν άντρα να στέκεται στην πόρτα του κήπου και να κοιτάει μέσα. Είναι ηλικιωμένος, σαν τον παππού, χοντρός, μα με μακριά μαλλιά και μια λευκή γενειάδα. Τίποτε άλλο πάνω του δεν μου τον θύμιζε. Ο ηλικιωμένος άντρας καρφώνει το βλέμμα του στο σπίτι. Έχει ύφος κουρασμένο. Κρύβομαι πίσω από τις βαριές κουρτίνες και τον βλέπω να πιάνει με το χέρι του τη πόρτα του κήπου για να την ανοίξει...

Αρχίζω να φωνάζω στην αδελφή μου «Ιφιγένεια, ξύπνααα!!! Νομίζω ότι ήρθε μια μέρα νωρίτερα.... Τον είδα..... Ξύπνα, σου λέω...» Μάταια όμως, γιατί δεν με άκουγε. Κοιτάω πάλι έξω από παράθυρο. Εκείνος μόλις είχε βγει από τον κήπο. Κοιτάω προς το μονοπάτι που οδηγούσε στην έξοδο του κήπου. Ο άντρας είχε εξαφανιστεί. Εκείνη τη στιγμή ξυπνάει η Ιφιγένεια, γυρίζει προς το μέρος μου και μου λέει. « Τι συμβαίνει, γιατί φωνάζεις.... Άσε με να κοιμηθώ...»

«Όχι, ξύπνα» της λέω, «ήρθε ο Άγιος Βασίλης, σου λέω. Νομίζω ότι τον είδα έξω πριν λίγο. Έμοιαζε με τον παππού ή κάτι τέτοιο.» «Αποκλείεται».... Κοιτάει και δεν βλέπει κανέναν.... και μου λέει «άσε με να κοιμηθώ....αύριο είναι παραμονή Χριστουγέννων... βιάζεσαι και βλέπεις αυτά που θέλεις να δεις. Ο Άγιος Βασίλης δεν κάνει λάθη», μου λέει. «Ίσως ήταν ο αδελφός του παππού τότε...», σκέφτομαι.

Ο Τηλέμαχος αναστενάζει και κοιτάει έξω από το παράθυρο. Δεν μπορούσε να καταλάβει αν κάποιος είχε περάσει από εκεί. Ίσως στην πραγματικότητα ο άνδρας να ήταν μόνο στη φαντασία του. Απογοητευμένος που δεν είδε τον Άγιο Βασίλη, σηκώνεται από το κρεβάτι και πηγαίνει στο Χριστουγεννιάτικο δέντρο. Χαζεύει για πολλή ώρα τα πολύχρωμα στολίδια και τις γιρλάντες που είχε φτιάξει μαζί με τις αδελφές του. Όμως, δεν μπορεί να κρατήσει για πολλή ώρα τα μάτια του ανοιχτά και τον παίρνει ο ύπνος...

Μέσα στ' όνειρο

«...Βγαίνω έξω. Είναι αργά το απόγευμα. Τα καταστήματα είναι στολισμένα, αλλά κλειστά. Πυκνό χιόνι αρχίζει να πέφτει. Δεν είναι βαρύ, ούτε υγρό, ούτε κρύο. Ανάλαφροι, χοντροί κρύσταλλοι στέκονται στις στέγες και στα δέντρα. Καλύπτουν όλα τα μαύρα και τα γκρίζα. Μοιάζουν σαν να υφαίνουν, για να τυλίξουν τον κόσμο με μια βελούδινη, μεταξένια, λευκή κουβέρτα. Δεν κάνει καθόλου κρύο. Περπατάω αργά. Δεν βιάζομαι. Κανείς δεν με περιμένει. Αισθάνομαι όμορφα. Και όταν κάποιος αισθάνεται όμορφα, θέλει η εμπειρία του αυτή να διαρκέσει όσο πιο πολύ γίνεται.

Λιγοστοί άνθρωποι πηγαινοέρχονται. Περνώ δίπλα από δύο ψηλούς άντρες. Τους συντροφεύει μια γυναίκα. Είναι καλοντυμένοι. Δείχνουν σαν να βιάζονται να πάνε κάπου. Τα καπέλα τους είναι εντυπωσιακά και μεγάλα. Τα μαύρα ρούχα τους γυαλίζουν. Το εντυπωσιακό αχνό πορτοκαλί φόρεμα της γυναίκας, που ξεπροβάλλει κάτω από το μαύρο παλτό της, μοιάζει σαν ένα τεράστιο πέταλο ενός σπάνιου λουλουδιού.

Το χιόνι σταματά. Αρχίζει να κάνει κρύο.
Προσπαθώ να παραμείνω ζεστός, τρίβοντας τα
χέρια μου. Στρίβω στην επόμενη γωνία. Σε ένα
ήσυχο, σκοτεινό, πολύ μικρό δρομάκι. Μια από τις
λάμπες είναι σπασμένη και αναβοσβήνει.
Προσπερνάω μερικά μικρά καταστήματα και
μερικά σπίτια. Μια εικόνα από ένα σπίτι στο
δρομάκι μου τραβάει την προσοχή. Από το μεγάλο
του παράθυρο βλέπω έναν ασπρομάλλη άντρα
που μοιάζει με παππού, να κοιτάει το παιδί που
στολίζει το Χριστουγεννιάτικο δέντρο. Μια νέα
γυναίκα, ντυμένη με παλτό και καπέλο, πιθανόν η
μαμά, βρίσκεται στο κέντρο της εικόνας. Το ζεστό
της βλέμμα είναι στραμμένο προς το μικρότερο
παιδάκι, που παίζει με την κούκλα του. Εκείνη
έχει απλώσει το χέρι της σαν φτερούγα
προστασίας ολόγυρά του.

Μου κάνει εντύπωση που όλοι φορούν τα παλτό τους. Μάλλον δεν θα μένουν σε αυτό το σπίτι. Από πού να έχουν έρθει;... Αυτό που βλέπω, είναι, άραγε, το πνεύμα των Χριστουγέννων; Ένα συναίσθημα ζεστασιάς, αγάπης και χαράς, που σε κάνει να θέλεις να ανοίξεις τα χέρια και να τους αγκαλιάσεις όλους. Είναι παράξενο που δεν ξέρω ακριβώς από πού έρχεται αυτή η ισχυρή αίσθηση, που μου είναι πολύ δύσκολο να την περιγράψω, καθώς αυξάνει τους χτύπους της καρδιάς μου και με κάνει να θέλω να τραγουδήσω, να γελάσω, να διασκεδάσω, να δώσω, χωρίς απαραίτητα να περιμένω να πάρω, όλα αυτά μαζί. Γιατί το πνεύμα των Χριστουγέννων λάμπει σαν φωτιά μέσα μου και το χιόνι σίγουρα μπορεί να με βάλει στο πνεύμα αυτό.»

Στο Σιδηροδρομικό
Σταθμό του Μονάχου

«Όσο προχωρούσα, τόσο πιο ερημικός γινόταν ο δρόμος. Άρχισα να φοβάμαι και να κρυώνω. Στρίβω στην επόμενη γωνία και σταματώ. Μπροστά μου βλέπω τον Σιδηροδρομικό Σταθμό του Μονάχου. Πηγαίνω προς την τεράστια πόρτα του και κοντοστέκομαι. Πρέπει να μπω μέσα...ναι, για να ζεσταθώ ή όχι; Μήπως να υποκριθώ πως χάθηκα και να ζητήσω βοήθεια; Μήπως να καταστρώσω κάποιο άλλο σχέδιο; Σκεφτόμουν...

Παίρνω μερικές βαθιές ανάσες και προχωρώ. Περπατάω, αλλά το βλέμμα μου πέφτει σε μια Προσφυγοπούλα που κοιμάται στα σκαλοπάτια της εισόδου, με το κεφάλι της ακουμπισμένο στη βάση μιας κολώνας. Καθισμένη, όπως είναι, έχει πάνω στα πόδια της ένα ψάθινο καλάθι με ροζ και μωβ λουλούδια. Πόση ώρα να κάθεται εκεί; Φαίνεται όμορφη και γαλήνια. Η παγωνιά δεν την έχει αγγίξει. Θέλω πολύ να της μιλήσω, αλλά ακούω έναν θόρυβο...

... Ένα ρυθμικό θόρυβο από μια μηχανή...
από κάποιο τρέινο. Βλέπω αρκετούς
ανθρώπους, φορτωμένους με βαλίτσες, να
προχωρούν προς το μέρος που ακούγεται ο
θόρυβος. Τους ακολουθώ. Βγαίνοντας στην
αποβάθρα, ο ήχος γίνεται πολύ δυνατός. Αυτό
είναι το πρώτο που παρατηρώ. Το δεύτερο
είναι ότι μου έρχεται στη μύτη μια παράξενη
μυρωδιά. Μου φαίνεται γνώριμη. Ακολουθούν
διαπεραστικοί χτύποι και κρότοι. Ξαφνικά,
ένας τσιριχτός ήχος ακούγεται.

Η μυρωδιά του καπνού από τις μηχανές
του τρέινου γίνεται πιο έντονη...και το βλέπω
να έρχεται προς το μέρος μου. Καμαρωτό και
κουνάμενο, όλο και με πλησιάζει. Δείχνει όλο
και πιο μεγάλο...και πιο αργό...και τελικά
σταματάει. Ακριβώς μπροστά μου.

Δεν μπορώ να το πιστέψω... ανοιγοκλείνω τα μάτια μου.....η Ταχεία της Ανατολής, το πρώτο διηπειρωτικό τρένο της Ευρώπης, διαβάζω και ξαναδιαβάζω την ταμπέλα του... Είναι στα αλήθεια το Orient Express!!! Μαζεύω το κουράγιο μου και με ένα πήδο ανεβαίνω και μπαίνω μέσα. Απλώνω το χέρι μου, πιάνω σφιχτά το πόμολο της πόρτας του βαγονιού και το γυρίζω. Δεν βλέπω πουθενά κανέναν. Υπάρχουν πολλά καθίσματα, αλλά χωρίς ανθρώπους. Τα μικρά παράθυρα του βαγονιού είναι γεμάτα φωτογραφίες ή μάλλον, όχι φωτογραφίες, αλλά κάρτες. Υπάρχουν κάρτες παντού. Σε κάθε μέγεθος και σε κάθε σχήμα, με μόνο ένα θέμα, φυσικά χριστουγεννιάτικο. Οι πιο όμορφες που έχω δει ποτέ. Στεφάνια και αστέρια με χρυσόσκονη, στρουμπουλά μωρά με λουλούδια και χρυσά γράμματα, μικρά χαρούμενα παιδιά με έλκηθρα και ζεστά ντυμένα, αναμμένα τζάκια στολισμένα με γιρλάντες και μπότες, γελαστοί αγιοβασίληδες....είναι πανέμορφες.

Περνάω στο επόμενο βαγόνι. Και σ' αυτό κανένας άνθρωπος. Και σ' αυτό, όμως, ακόμα πιο πολλές χριστουγεννιάτικες κάρτες...και στο επόμενο και στο επόμενο....μα καλά, ψυχή ζώσα δεν υπάρχει εδώ μέσα;....Βρίσκομαι μπροστά στην πόρτα του έκτου βαγονιού. Μια χρυσή ταμπέλα κολλάει στη μύτη μου. Κάνω ένα βήμα πίσω και διαβάζω: Τραπεζαρία Πρώτης Θέσης και θυμάμαι τα λόγια της γιαγιάς μου: «Σε αυτό το τραίνο μπαίνουν μόνο οικογένειες βασιλικές, πρίγκηπες, πριγκίπισσες, αρχηγοί κρατών, πλούσιοι άνθρωποι και διάφοροι άλλοι που αγαπούν την πολυτέλεια...». Και σκέφτομαι ... μα εγώ δεν είμαι τίποτε από όλα αυτά!

Γώς βρέθηκα εγώ εδώ μέσα; ...και χωρίς να το καταλάβω, το χέρι μου γυρνάει το πόμολο της πόρτας... Χρυσός Χριστουγεννιάτικος στολισμός στην καλύτερή του έκδοση μου κλείνει το μάτι. Ένα τεράστιο χριστουγεννιάτικο δέντρο δεσπόζει στο χώρο. Ψηλό, πυκνό με βαθυπράσινο χρώμα και στολισμένο από πάνω μέχρι κάτω με αστεράκια, καρδιές, αγγέλους, μπάλες και με χριστουγεννιάτικες κάρτες που κρέμονταν από τα κλαδιά του. Γλάι στο δέντρο βρίσκεται ένα έργο τέχνης.

Είναι τεράστιο. Κάτω από την κορνίζα του, μια μικρή ταμπέλα γράφει: «Η προσκύνηση των ποιμένων του Jacob Jordaens». Με εντυπωσιάζει ο ολόφωτος, στρουμπουλός κοιμισμένος Χριστούλης, που λαμπυρίζει σαν πολύτιμο τεράστιο διαμάντι μέσα στη ζεστή αγκαλιά της μητέρας του. Βλέπω βοσκούς, βοσκόπουλα και βοσκοπούλες να προσκυνούν το Θείο Βρέφος. Και την Παναγία που είναι καλυμμένη με μπλε μανδύα να γέρνει το κεφάλι της και να το ακουμπάει γλυκά στο κεφάλι του μωρού της, δίνοντάς του αγάπη, σιγουριά και ηρεμία. Πίσω τους βρίσκεται ο Ιωσήφ, ενώ ένας γάιδαρος και μια αγελάδα τους ζεσταίνουν με τα χνώτα τους. Ένας από τους βοσκούς προσφέρει γάλα σε μια πήλινη γαβάθα, ενώ μια βοσκοπούλα κρατάει στο κεφάλι της ένα πανέρι με ένα πετεινό. Ένα βοσκόπουλο φωτίζει με ένα κερί τους δύο πρωταγωνιστές του έργου. Πόσο θα ήθελα να ήμουν δίπλα από το παιδί που βρίσκεται κάτω από το αναμμένο κεράκι....»

Το Ξύπνημα

Η επιθυμία του Τηλέμαχου, να βρισκόταν και ο ίδιος ανάμεσα στους βοσκούς, τον κάνει να απλώσει το χέρι του για να αγγίξει το έργο. Τότε, ξαφνικά, εμφανίζεται μπροστά του ένα σύννεφο που τον αγκαλιάζει και τον σηκώνει ψηλά. Ο Τηλέμαχος τραντάζεται και ανοίγει τα μάτια του. Βρίσκει μια αναπαυτική θέση πάνω στο σύννεφο, αλλά, πριν προλάβει να χαλαρώσει, μια δύναμη στροβίλου τον παρασέρνει...

Ο Τηλέμαχος αρχίζει να πέφτει, να πέφτει, να πέφτει...κρατώντας τα μάτια του ερμητικά κλειστά... Κλαδιά που μυρίζουν έλατο τον γρατζουνάνε και συνεχίζει να πέφτει, ώσπου νοιώθει το έδαφος από κάτω του. Ανοίγοντας τα μάτια του βρίσκεται ξαπλωμένος στο πάτωμα, κοντά στο χριστουγεννιάτικο δέντρο στο σαλόνι και κοντά στο τραπέζι με τα γιορτινά γλυκά.

«Ευτυχώς που δεν προσγειώθηκα πάνω τους...» σκέφτηκε. *Και τότε ανοίγει η πόρτα και μια φωνή λέει «Τηλέμαχε, τι κάνεις κάτω από το δέντρο; Σε ψάχναμε παντού!»*

«Νίκο, τον βρήκα», φώναξε η μαμά του...«Τι γυρεύεις εδώ κάτω Τηλέμαχε; Πήγα στο δωμάτιό σου για να σε ξυπνήσω, υπναρά, αλλά αντί να βρω εσένα βρήκα την Ιφιγένεια. Ανησύχησα που είχες εξαφανιστεί...Τι όνειρο έβλεπες και βρέθηκες κάτω από το Χριστουγεννιάτικο δέντρο;»

«Νοιώθω κουρασμένος και πεινάω», της λέει ο Τηλέμαχος, «Έλα μαζί μου στην κουζίνα. Είμαστε όλοι μαζεμένοι εκεί και τρώμε το πρωινό μας», του λέει η μητέρα του. «Ζεστό γάλα και ολόφρεσκοι ζεστοί κουραμπιέδες σε περιμένουν...»

«Ανυπομονώ να πω σε όλους για την περιπέτεια που έζησα στο όνειρό μου», απαντάει ο Τηλέμαχος.

Και ενώ είχαν μαζευτεί όλοι στο τραπέζι για το πρωινό
και ο Τηλέμαχος ήταν έτοιμος να ξεκινήσει τη διήγησή του, ακούστηκαν
χαρούμενες φωνές παιδιών από το δρόμο που έλεγαν τα κάλαντα. Τα
παιδιά πετάχτηκαν από το τραπέζι και έτρεξαν προς τα έξω για να
τραγουδήσουν μαζί τους...

Βγαίνοντας έξω τους περίμενε η έκπληξη του χιονιού....!

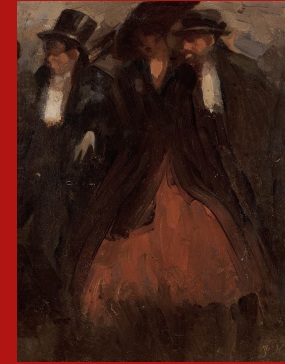
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ

Νικόλαος Γύζης
(1842 - 1901)
Μήτηρ Θεού, σπουδή, 1898
Λάδι σε χαρτόνι
38 X 38 εκ.
αρ. έργου, Π. 596

Νικόλαος Γύζης
(1842 - 1901)
Η κόρη του καλλιτέχνη, π. 1880
Λάδι σε μουσαμά
23 X 18 εκ.
Συλλογή Ιδρύματος
Ε. Κουτλίδη
αρ. έργου, Κ. 53

Περικλής Βυζάντιος
(1893 - 1972)
Μορφές
Λάδι σε χαρτόνι
33 X 24 εκ.
αρ. έργου, Π. 3331

Νικόλαος Γύζης
(1842 - 1901)
Τηλέμαχος Γύζης, π. 1890
Λάδι σε ξύλο
40 X 32 εκ.
Συλλογή Ιδρύματος
Ε. Κουτλίδη
αρ. έργου, Κ. 4

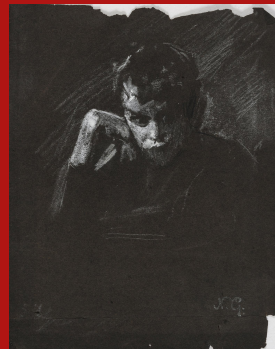
Abraham Lambertsz Tempel
(1622 - 1672)
Σπουδή γενειοφόρου γέροντα, 1618
Δωρεά Γρηγόρη Μαρασλή
αρ. έργου, Π. 424/2

Σπύρος Βικάτος
(1878 - 1960)
Χριστουγεννιάτικο δέντρο
Λάδι σε μουσαμά
77 X 150
αρ. έργου, Π. 484

Pierre Louis Leger Vauthier
(1845 - 1916)
Εκχιονισμός στους δρόμους των Παρισίων
Λάδι σε μουσαμά
38 X 46 εκ.
Συλλογή Ιδρύματος
Ε. Κουτλίδη
αρ. έργου, Κ. 1059

Νικόλαος Γύζης
(1842 - 1901)
Ο γιός του καλλιτέχνη, 1890 - 1895
Κάρβουνο και κιμωλία σε σκούρο χαρτί
14 X 10, 5 εκ.
αρ. έργου, Π. 631/1

Γεώργιος Ιακωβίδης
(1855 - 1932)
Η προσφυγοπούλα ή Κοιμισμένη ανθοπώλις, (μετά το 1900)
Λάδι σε μουσαμά
100 X 79 εκ.
Συλλογή Ιδρύματος
Ε. Κουτλίδη
αρ. έργου, Κ. 290

Γεώργιος Σαμαρτζής

(1868 - 1925)

Τοπίο με τρένο, 1899

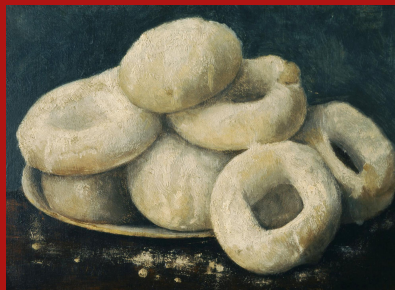
Λάδι σε μουσαμά

33 X 65 εκ.

Συλλογή Ιδρύματος

Ε. Κουτλίδη

αρ. έργου, Κ. 401

Αλέξανδρος Καλούδης

Κουραμπιέδες, 1923

Λάδι σε ξύλο

16 X 24 εκ.

Συλλογή Ιδρύματος Ε. Κουτλίδη

αρ. έργου, Κ. 656

Jacobs Jordaens

(1593 - 1678)

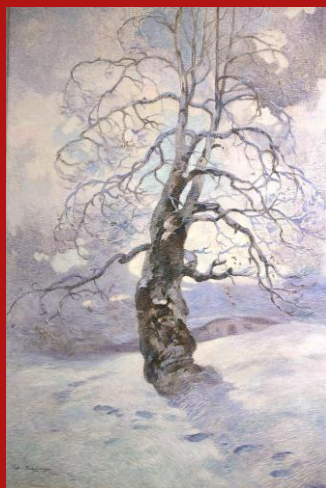
Η προσκύνηση των ποιμένων, π. 1615 – 1616

Λάδι σε μουσαμά

151 X 168 εκ.

Κληροδότημα Αλέξανδρου Σούτσου

αρ. έργου, Π. 189

Επαμεινώνδας Θωμόπουλος

(1878 - 1976)

Χιονισμένο δένδρο, 1932

Λάδι σε μουσαμά

94 X 62,5 εκ.

αρ. έργου, Π. 479

Νικόλαος Γύζης

(1842 - 1901)

Επιτραπέζιο με τούρτα

Λάδι σε χαρτί

28 X 20,5 εκ.

αρ. έργου, Π. 3704

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Ιδέα – Υλοποίηση

Φρύνη Καρζή

Υπεύθυνη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Προσχολικής και Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Επεξεργασία φωτογραφικού υλικού

Σταύρος Ψηρούκης

Θάλεια Κυμπάρη

Φωτογραφικό εργαστήριο ΕΠΙΜΑΣ

Δεκέμβριος 2022

©Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου